

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 12 ΙΟΥΝΙΟΥ 2024**

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

A1

α. Μακεδονική Επιτροπή: Ιδρύθηκε στην Αθήνα τον Ιανουάριο του 1878 με σκοπό την οργάνωση επανάστασης στη Μακεδονία. Οι Μακεδόνες πρόσφυγες της Νέας Πέλλας, και άλλοι της Εύβοιας ανταποκρίθηκαν στις προσπάθειες της Επιτροπής να συγκεντρώσει στρατιωτική δύναμη.

β. Συμφωνία Μουρνιών Κυδωνίας: Οι διαπραγματεύσεις μεταξύ των επαναστατών του Θερίσου και των Προστατίδων Δυνάμεων ήταν σκληρές και διήρκεσαν όλο το καλοκαίρι του 1905. Η τελική συμφωνία υπογράφηκε από τον Ελ. Βενιζέλο στις 2 Νοεμβρίου 1905 στο μοναστήρι των Μουρνιών Κυδωνίας. Εξασφαλίστηκε γενική αμνηστία και οι Μ. Δυνάμεις δεσμεύτηκαν να επεξεργαστούν ένα χάρτη νέων παραχωρήσεων στον κρητικό λαό, αρνούμενες πάντως να επιτρέψουν την ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα.

γ. «σκωρίες»: Το 1866 άρχισε στο Λαύριο τις εργασίες της μία γαλλο-ιταλική εταιρεία (Σερπιέρι-Ρου) με στόχι την εξαγωγή μεταλλεύματος όχι μόνο από τα υπόγεια κοιτάσματα αλλά και από τις «σκωρίες», τα υλικά που είχαν συσσωρευτεί εκεί στη διάρκεια των αιώνων της εκμετάλλευσης των ορυχείων κατά την αρχαιότητα. Η τεχνολογία της εποχής επέτρεπε την απόσπαση μεταλλεύματος από αυτά τα κατάλοιπα.

A2

α. Λ

β. Λ

γ. Λ

δ. Σ

ε. Σ

B1: Η απάντηση βρίσκεται στη σελίδα 52 του σχολικού βιβλίου, ενότητα 6 (όλη).

B2: Η απάντηση βρίσκεται στις σελίδες 217-218 (ενότητες 6 και 7) του σχολικού βιβλίου, «Για την επίσημη έναρξη ... τον ιστό της».

ΘΕΜΑ Γ 1

Ενδεικτικός πρόλογος:

Μετά την υπογραφή της Σύμβασης Ανταλλαγής πληθυσμών (30 Ιανουαρίου 1923) και της Συνθήκης ειρήνης της Λοζάνης (24 Ιουλίου 1923) οι σχέσεις της Ελλάδας με την Τουρκία δοκιμάζονταν κατά διαστήματα από εντάσεις.

α) Ύστερα από διαπραγματεύσεις, τον Ιούνιο του 1925 υπογράφηκε η Σύμβαση της Άγκυρας και τον Δεκέμβριο του 1926 η Συμφωνία των Αθηνών. Αυτές ρύθμιζαν επίμαχα θέματα, όμως δεν εφαρμόστηκαν ποτέ. Για τις παραπάνω διπλωματικές συνθήκες περισσότερες πληροφορίες αντλούνται από το κείμενο Α' της ιστορικής πηγής, το οποίο αποτελεί απόσπασμα από το έργο του Β. Κολλάρου, «Η μειονοτική πολιτική του Ελευθερίου Βενιζέλου 1898-1933» και στο οποίο επισημαίνεται πως η Σύμβαση της Άγκυρας, που έμεινε γνωστή ως Συμφωνία Εξηντάρη- Χαμντή Βέη, από τα ονόματα των δύο διπλωματών που την υπέγραψαν, δεν υλοποιήθηκε ποτέ, ενώ η Συμφωνία των Αθηνών η οποία υπογράφηκε το Δεκέμβριο του 1926 στην ελληνική πρωτεύουσα ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία, με πρωταγωνιστές τον Έλληνα υπουργό των Εξωτερικών Περικλή Σωτηρόπουλο και τον Τούρκο

αντιπρόσωπο στη Μικτή Επιτροπή Σουκρή Σαράτσογλου, προέβλεπε σύμφωνα με το πρώτο παράθεμα, την εξαγορά των μη ανταλλάξιμων περιουσιακών στοιχείων, γαιών και ακινήτων, και από τα δύο κράτη. Από τον όρο αυτό εξαιρούνταν οι κτηματικές ιδιοκτησίες των μουσουλμάνων της Δυτικής Θράκης και των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης. (Οι πληθυσμοί αυτοί εξαιρούνταν και βάσει της Σύμβασης ανταλλαγής της Λοζάνης). Επιπλέον προβλεπόταν η εξαγορά εκ μέρους και των δύο κρατών κτημάτων ίσης συνολικής αξίας με τα ανταλλάξιμα και ταυτόχρονα οι κυβερνήσεις Ελλάδος και Τουρκίας αναλάμβαναν την υποχρέωση να αποδεσμεύσουν τα συγκεκριμένα εδάφη από οποιαδήποτε περιοριστική συνθήκη έτσι ώστε αυτά να αποδοθούν στους ιδιοκτήτες τους χωρίς δεσμεύσεις ή υποχρεώσεις.

Τον Αύγουστο του 1928 το κόμμα των Φιλελευθέρων κέρδισε τις εκλογές και σχεδόν αμέσως η νέα κυβέρνηση ξεκίνησε διαπραγματεύσεις που κράτησαν δύο χρόνια. Ο Ελ. Βενιζέλος επιθυμούσε τη διευθέτηση των οικονομικών διαφορών και την αναγνώριση του εδαφικού καθεστώτος μεταξύ των δύο χωρών. Όμως, σε κάθε προσπάθεια προσέγγισης με την Τουρκία, εμπόδιο στεκόταν η έντονα αρνητική στάση των προσφύγων

β) Στις 10 Ιουνίου 1930 υπογράφηκε η Συμφωνία της Άγκυρας που αποτελούσε το οικονομικό σύμφωνο μεταξύ των δύο χωρών. Τα κυριότερα σημεία του ήταν ότι ρύθμιζε το ζήτημα των Ελλήνων ορθοδόξων της Κωνσταντινούπολης και των μουσουλμάνων της Θράκης, καθώς και των «φυγάδων». Επίσης, όριζε ότι οι ανταλλάξιμες μουσουλμανικές περιουσίες στην Ελλάδα και οι ελληνικές στην Τουρκία περιέρχονταν στην κυριότητα του Ελληνικού και Τουρκικού Δημοσίου, αντίστοιχα. Και τέλος, προέβλεπε την αμοιβαία απόσβεση των οικονομικών υποχρεώσεων μεταξύ των δύο χωρών. Η συμφωνία ολοκληρώθηκε στις 30 Οκτωβρίου του ίδιου έτους με το Σύμφωνο φιλίας, ουδετερότητας και διαιτησίας, το Πρωτόκολλο για τον περιορισμό των ναυτικών εξοπλισμών και τη Σύμβαση εμπορίου, εγκατάστασης και ναυτιλίας. Περισσότερες πληροφορίες για το σύμφωνο Φιλίας ουδετερότητας και διαιτησίας αντλούνται και από το Κείμενο Β' της ιστορικής πηγής το οποίο αποτελεί απόσπασμα από το έργο του Κ. Σβολόπουλου, «Η ελληνική

εξωτερική πολιτική 1900- 1945» όπου τονίζεται ότι τα όρια του Συμφώνου απαγόρευαν τη συμμετοχή οποιουδήποτε πολιτικού ή οικονομικού σχηματισμού στρεφόμενου εναντίον των συμβαλλόμενων μερών. Επιπλέον, στο παραπάνω διπλωματικό έγγραφο περιλαμβανόταν το πρωτόκολλο για τον περιορισμό των ναυτικών εξοπλισμών, στο οποίο σύμφωνα με το κείμενο Β', υπήρχε η ρήτρα για έγκαιρη και αμοιβαία ενημέρωση πριν από την παραγγελία οποιασδήποτε ναυτικής μονάδας προκειμένου να αποφευχθεί το ενδεχόμενο εξοπλιστικού ανταγωνισμού «δια φιλικής ανταλλαγής απόψεων». Επίσης, επισυνάφθηκε και μια ξεχωριστή Σύμβαση εμπορίου εγκατάστασης και ναυτιλίας, με την οποία δινόταν η δυνατότητα στους υπηκόους του καθενός από τα δύο κράτη να ταξιδεύουν ή να εγκαθίστανται (με κάποιους περιορισμούς) στο έδαφος του άλλου κράτους.

Ενδεικτικός επίλογος:

Οι μεταγενέστερες εξελίξεις έδειξαν ότι οι προσδοκίες από τη λύση που δόθηκε σε κάποια ζητήματα με τις ελληνοτουρκικές συμφωνίες του 1930 διαψεύστηκαν. Βέβαια, για ένα μεγάλο διάστημα δεν σημειώθηκαν τριβές μεταξύ των δύο κρατών και δεν αμφισβητήθηκαν τα μεταξύ τους σύνορα. Αυτό ήταν και η βασική επιδίωξη του Έλληνα πρωθυπουργού. Εξάλλου, με την υπογραφή της Σύμβασης Ανταλλαγής υποβοηθούνταν οι βλέψεις των ηγετών των δύο χωρών (Βενιζέλου και Κεμάλ) για τη διασφάλιση και αναγνώριση των συνόρων τους, την επίτευξη ομοιογένειας και την απρόσκοπτη ενασχόληση με την εσωτερική μεταρρύθμιση και ανάπτυξη.

Δ1α

Όσο οι Έλληνες ήταν υπόδουλοι, σε γενικές γραμμές τηρούσαν κοινή στάση απέναντι στον κατακτητή. Όταν άρχισε η εκδίωξη των Τούρκων,

άρχισαν και οι συγκρούσεις μεταξύ των μέχρι τότε ομοιούμενων. Το βασικότερο ζήτημα αφορούσε το ποιος και πώς θα διαχειριζόταν την εξουσία.

Ο Δημήτριος Υψηλάντης έφτασε στην επαναστατημένη Πελοπόννησο, ως πληρεξούσιος του αδερφού του Αλέξανδρου, Γενικού Επιτρόπου της Φιλικής Εταιρείας, με σκοπό την ανάληψη της ηγεσίας της Επανάστασης. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει το Κείμενο Α, ο Υψηλάντης ήδη σχεδίαζε ένα ελληνικό κράτος που θα περιλάμβανε όλα τα απελευθερωμένα εδάφη και θα κυβερνιόταν από ένα κεντρικό συμβούλιο με πολύ ευρείες εξουσίες.

Όταν έφτασε στην Ύδρα, οι Πελοποννήσιοι, οι οποίοι σύμφωνα με το Κείμενο Α δεν μπορούσαν να οραματιστούν κεντρική διοίκηση και περιορίζονταν σε σχέδια πελοποννησιακής αυτοδιοίκησης είχαν ήδη ορίσει από μόνοι τους κυβερνητικά όργανα τοπικής εμβέλειας. Ο Υψηλάντης θέλησε να επιβάλλει ένα δικό του «Γενικό Οργανισμό της Πελοποννήσου» που θα του επέτρεπε να συγκεντρώσει τη στρατιωτική και πολιτική εξουσία στα χέρια του. Οι πρόκριτοι δεν το αποδέχθηκαν και με δυσκολία αποσοβήθηκε η σύρραξη.

Η αντίθεση μεταξύ των δύο πλευρών δεν είχε ως αντικείμενο μόνο το ποιος θα κατείχε πραγματικά την εξουσία, αλλά αφορούσε και τη δομή του υπό ίδρυση κρατικού οργανισμού. Ο Υψηλάντης πρότεινε τη δημιουργία συγκεντρωτικού συστήματος διακυβέρνησης, ώστε να εξασφαλιστούν οι οικονομικοί πόροι για τη συνέχιση του αγώνα και η πειθαρχία στο στράτευμα. Θεωρούσε ότι οι τοπικιστικές τάσεις αποτελούσαν εμπόδιο για την οργάνωση του Αγώνα. Σύμφωνα με το Κείμενο Α στην απαίτησή του αυτή σθεναρή αντίσταση προέβαλλαν οι γαιοκτήμονες που απαιτούσαν ένα συλλογικό όργανο ίσων χωρίς να έχουν στα σχέδιά τους μια κεντρική κυβέρνηση.

Το Κείμενο Β προσθέτει ότι σκοπός του Υψηλάντη δεν ήταν να εξουδετερώσει τη δύναμη των προκρίτων. Εκείνο που τον ενδιέφερε ήταν να δημιουργηθεί μια συγκεντρωτική εξουσία που θα οργάνωνε την Επανάσταση με σκοπό την τελική επιτυχία. Οι τοπικές κυβερνήσεις οδηγούσαν στην πολυαρχία, την αυθαιρεσία και τον τοπικισμό

Οι πρόκριτοι έχοντας διαφορετικές επιδιώξεις, ήθελαν να είναι όλοι υπεύθυνοι για όλα. Έτσι συγκροτήθηκαν οι πρώτες παρατάξεις.

Δ1β

Το «Προσωρινόν Πολίτευμα» της Επιδάουρου, το πρώτο Σύνταγμα της Επανάστασης, ψηφισμένο από την Α΄ Εθνοσυνέλευση, έδωσε το 1822 λύση στο πρόβλημα της ηγεσίας του Αγώνα, με τον αντιαπολυταρχικό χαρακτήρα του και τη θέσπιση πολυαρχικής εξουσίας. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει το Κείμενο Γ, στην Α΄ Εθνοσυνέλευση διαμορφώθηκαν δύο παρατάξεις: από τη μια οι προεστοί της Πελοποννήσου και των νησιών, οι αρχιερείς και οι εκπρόσωποι της δυτικής και ανατολικής Στερεάς και από την άλλη οι στρατιωτικοί. Το Προσωρινό Πολίτευμα της Ελλάδος προέβλεπε την αντιπροσωπευτική διακυβέρνηση και τη διάκριση των εξουσιών και Πολιτική Διοίκηση συγκροτημένη από δύο σώματα, το Βουλευτικό και το Εκτελεστικό με ετήσια θητεία.

Ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος κατόρθωσε να γίνει ρυθμιστής της κατάστασης, έχοντας εξασφαλίσει για τον κύκλο του και για τους προκρίτους την εξουσία, ενώ αγνοήθηκαν ο Κολοκοτρώνης κι ο Υψηλάντης. Ο Υψηλάντης, μάλιστα, σύμφωνα με το Κείμενο Γ εκλέχθηκε πρόεδρος του Βουλευτικού, αλλά στην ουσία αυτό ήταν πολιτική υποβάθμιση. Η Φιλική Εταιρεία παραγκωνίστηκε, καθώς πουθενά δεν μνημονευόταν το όνομά της. Επιπλέον, η Εθνική Συνέλευση υιοθέτησε ως σύμβολο την Αθηνά κι όχι τον Φοίνικα, που ήταν το σήμα της Φιλικής Εταιρείας, γεγονός που ενισχύει την υποβάθμιση του Υψηλάντη και των στρατιωτικών. Έτσι, δημιουργήθηκε ρήγμα στις σχέσεις στρατιωτικών και προκρίτων.